

Faktorer som påvirker lærerutskifting

Nguyen, T.D., Pham, L.D., Crouch, M., Springer, M.G. (2020) The correlates of teacher turnover: An updated and expanded Meta-analysis of the literature, *Educational Research Review*, 31: 1-17 DOI:

<https://doi.org/10.1016/j.edurev.2020.100355>

Utdanningspolitikk har i lang tid blitt formet av konsekvente forskningsresultater som viser at lærere er den viktigste skolebaserte faktoren for elevers måloppnåelse. Forskning på lærerutskifting er dermed viktig ettersom dette påvirker både kvaliteten og likheten i utdanning. Målet er å bidra til bedre å kunne forstå hvilke faktorer som har betydning for lærerutskifting.

Bakgrunn

Lærerutskifting kan deles i to ulike kategorier. De som forlater yrket og de som forlater den enkelte skolen. Både arbeidsmarkedet for lærere, tilgang til longitudinell data¹ og metodikken for å syntetisere funn har endret seg de siste årene. Tidligere forskning viser at lærerutskifting har negativ påvirkning på elevers måloppnåelse. En del av den tidligere forskningen har fokusert i hovedsak på lærere som forlater yrket, men effekten av lærerutskifting på elevene gjelder også i tilfeller hvor læreren forlater skolen.

I tillegg til faglige utfordringer for elevene med lærerutskiftinger er en annen konsekvens utfordringer knyttet til økonomi, både for skolen og for den enkelte lærer. Prosessen med å ansette en ny lærer for å erstatte den som har sluttet, er dyr for den enkelte skolen og krever betydelige ressurser i ansettelsesprosessen. For den enkelte lærer kan det å forlate en skole bety tapt inntekt i en overgangsperiode og/eller utgifter knyttet til flytting.

Formål

Den systematiske kunnskapsoversikten² har som mål å hjelpe myndigheter med ansvar for utdanning til bedre å forstå faktorer som spiller inn på (korrelerer³ til) lærerutskifting. Dette ønsker de å oppnå gjennom en sammenstilling (syntetisering) av litteraturen med det formål å besvare følgende forskningsspørsmål:

1. Hvilke faktorer korrelerer med lærerutskifting?
2. I hvor stor grad er disse faktorene koblet til lærerutskifting?
3. Hvordan har forståelsen av lærerutskifting utviklet seg over det siste tiåret?

¹ **Longitudinell data:** En tilnærming hvor man følger et individ eller en gruppe individer over en lengre periode, ofte over flere år. Også kalt langsgående metode.

² **Systematisk kunnskapsoppsummering/-oversikt:** En systematisk kunnskapsoppsummering tar utgangspunkt i et klart definert forskningsspørsmål eller mål og bruker systematiske og eksplisitte metoder for å identifisere, velge ut og kritisk vurdere relevant forskning, samt for å samle inn og analysere data fra studiene som er inkludert i oppsummeringen. Kunnskapsoppsummeringen resulterer ofte i en systematisk kunnskapsoversikt, som regel en artikkel eller en rapport, som gir en oversikt over temaet eller svar på forskningsspørsmålet.

³ **Korrelasjon:** Graden av lineær samvariasjon mellom to eller flere variabler

Inkluderte studier

For å kunne danne en mer aktuell kunnskapsoversikt har forfatterne dannet et oppdatert konseptuelt rammeverk for lærerutskifting som består av faktorer som spiller inn på læreres avgjørelse om å forlate yrket eller skolen. Faktorene knyttet til lærerutskifting deles inn i personlige faktorer (karakteristikker ved læreren), skolefaktorer (karakteristikker ved lærerens arbeidsmiljø), og eksterne faktorer (forhold utenfor skolen som har potensiale til å påvirke læreren, som for eksempel lønn). Dette rammeverket inkluderer også mulighet for å undersøke hvordan de ulike faktorene kan påvirke hverandre i alle retninger i stedet for at de kun blir sett på som uavhengige av hverandre. Inkluderingen av rammeverket for å forstå hvordan faktorene påvirker hverandre viser en økt grad av bevissthet blant forskere om viktigheten av at lærerne og skolene må passe hverandre.

Den systematiske kunnskapsoversikten baserer seg på kvantitative studier som inkluderer numerisk informasjon som kan brukes i en metaanalyse⁴. Det ble gjennomført søk i relevante databaser for aktuelle studier. I tillegg ble tidligere kunnskapsoversikter og upubliserte studier (grå litteratur⁵) gjennomgått. Søket begrenset seg til studier utgitt mellom 1980 og juli 2018. For å inkluderes i kunnskapsoversikten måtte studien undersøke lærere i grunnskole og videregående opplæring og undersøke følgende kriterier:

1. Inkluderer karakteristikker ved læreren
2. Inkluderer karakteristikker ved skolen
3. Inkluderer kompensasjonsregler
4. Inkluderer retningslinjer for både lærere i utdanning og for lærere i jobb knyttet til lærerutskifting, eller
5. Arbeidstakerfaktorer eller eksterne faktorer relatert til lærerutskifting

Studien måtte inneholde tilstrekkelig numerisk informasjon til å kunne kvantifisere forholdet mellom en faktor og lærerutskifting. Alle inkluderte studier bruker kun observert lærerutskifting og ikke selvrapportert intensjon om å forlate yrket eller skolen. Studier som inkluderer deskriptive forskjeller mellom lærere som blir og de som slutter, er ikke inkludert i metaanalysen.

Etter gjennomgang av kriteriene gjenstår totalt 120 studier som inkluderes og danner grunnlaget for metaanalysen. Det er ikke restriksjoner på hvilke land som inkluderes i den systematiske kunnskapsoversikten, men det bemerkes at det meste av litteraturen på temaet er fra USA.

Resultat

Resultatene av metaanalysen deles inn i de tre ulike faktorkategoriene i det nye rammeverket for lærerutskifting. Disse deles videre inn etter karakteristikker ved hver av kategoriene.

Personlige faktorer er den første av kategoriene og deles inn i (a) karakteristikker ved læreren, og (b) lærerens kvalifikasjoner. Karakteristikker ved læreren viser at det er noe mindre sannsynlig at eldre lærere forlater yrket eller skolen enn lærere under 28 år. Kjønn har ikke et signifikant forhold til

⁴ **Metaanalyse:** Statistiske teknikker i en systematisk oversikt for å integrere resultatene av inkluderte studier i den systematiske oversikten.

⁵ **Grå litteratur:** Artikler og dokumenter som er upublisert eller som ikke er publisert gjennom de tradisjonelle kommunikasjonskanalene for forskning, for eksempel upubliserte forskningsstudier, avhandlinger eller offentlige utredninger.

lærerutskifting. Svarte lærere er ikke mer eller mindre sannsynlig å forlate yrket eller skolen, mens ikke-hvite og latinamerikanere har noe mindre sannsynlighet for utskifting, sammenlignet med hvite. Datagrunnlaget for læreres familiesituasjoner er tynt, men fire studier viser at gifte lærere er mer sannsynlige å forlate yrket eller skolen. Fulltidslærere har lave sannsynlighet for utskifting enn deltidsansatte, det samme gjelder lærere som er tilfreds med jobben i forhold til de som ikke er tilfreds.

Læreres kvalifikasjoner kan ha påvirkning på lærerutskifting. Kunnskapsoversikten finner at lærere med høye resultater på opptaksprøver til universitetet har høyere sannsynlighet for å forlate yrket eller skolen. Det er ikke betydelig forskjell mellom lærere med mastergrad og de med baccalaureate grad. Sannsynligheten for å forlate yrket eller skolen er 47% lavere for lærere med standard sertifisering i forhold til de som ikke har det. Resultatene viser også at det er mer sannsynlig at lærere med utdanning innen STEM-fagene (vitenskap, teknologi, ingeniørkunst eller matte) og spesialpedagogikk forlater yrket og skolen enn lærere innen andre fagområder. Ett år mer i erfaring som lærer har ikke særlig betydning for sannsynligheten for lærerutskifting, men sannsynligheten er likevel 54% høyere for at lærere med mindre enn tre års erfaring forlater yrket eller skolen enn de med mer erfaring som lærer.

Skolefaktorer deles inn i (a) skolens organisatoriske karakteristikk, (b) skolens ressurser, (c) karakteristikk ved elevmassen, og (d) relasjonell demografi.

Av skolens organisatoriske karakteristikk er det enkelte karakteristikk som har langt større betydning for lærerutskifting enn andre. I motsetning til tidligere systematiske kunnskapsoversikter finner denne at det ikke er større sannsynlighet for at lærere ved store eller urbane skoler bidrar mer til lærerutskifting enn lærere ved mindre eller rurale skoler. Det er derimot 51% større sjanse for lærerutskifting på mellomtrinnet og ungdomsskolen enn på de laveste trinnene. Det er også større sannsynlighet for lærerutskifting ved privatskoler enn ved offentlige skoler. Skoler med disiplinære vansker har også noen større sannsynlighet for lærerutskifting enn skoler uten. Ved skoler med gode arbeidsvilkår synker sannsynligheten for lærerutskifting i forhold til skoler med dårligere arbeidsvilkår. På samme måte er sannsynligheten for lærerutskifting lavere ved skoler med sterk administrativ støtte i forhold til skoler med svak administrativ støtte. Lærere som mottar veiledning, har lavere sannsynlighet for å forlate yrket eller skolen enn de som ikke mottar dette. Skoler hvor lærerne rapporterer gode muligheter for etterutdanning og profesjonell utvikling, har 16% lavere sannsynlighet for lærerutskifting enn skoler uten dette.

Ved fordeling av skolens ressurser er det økt tilgang til undervisningsmateriell som har størst betydning for lærerutskifting; sannsynligheten for lærerutskifting synker med 15% i skoler med god tilgang til undervisningsmateriell sammenlignet med skoler med dårligere tilgang til undervisningsmateriell. Den karakteristikk ved elevmassen som er mest avgjørende for lærerutskifting, er elevenes måloppnåelse. Sannsynligheten for lærerutskifting er 10% lavere ved skoler med høy måloppnåelse blant elevene enn skoler med lav måloppnåelse. Demografiske ulikheter som andel minoriteter blant elevene eller sosioøkonomiske forskjeller har lite påvirkning på lærerutskifting. Relasjonell demografi er det derimot lite data på, noe forfatterne av den systematiske kunnskapsoversikten mener er nødvendig i fremtidig forskning.

Den siste kategorien fra rammeverket er eksterne faktorer. Resultatene fra denne kategorien deles i (a) ansvarliggjøring, og (b) arbeidstakerfaktorer.

Denne typen ansvarliggjøring av lærerne er ny innen litteratur om lærerutskifting. Ansvarliggjøringen baserer seg på evaluering av lærerne, lønn basert på måloppnåelse, måling av lærereffektivitet, nasjonale regelverk, og rektors effektivitet. Resultatene viser 5% lavere sannsynlighet for lærerutskifting ved skoler med system for evaluering av lærere. Flere av studiene finner også lavere sannsynlighet for lærerutskifting ved skoler med lønn basert på måloppnåelse. Det er ikke signifikant forskjell på lærerutskifting blant lærere med høy effektivitetsskår i forhold til lærere med lav effektivitetsskår. Resultatene finner at høyere effektivitetsskår hos rektor henger sammen med lavere sannsynlighet for lærerutskifting.

Arbeidstakerfaktorer inkluderer eksempelvis ansettelsesrater, lønn, bonuser og fagforeningsmedlemskap. Selv om lønn er en kjent og noe utforsket faktor for lærerutskifting, er studier på arbeidstakerfaktorer i tilknytning til lærerutskifting relativt nytt og det mangler dermed tilstrekkelig datagrunnlag til å trekke konklusjoner. Resultatene av denne metaanalysen indikerer at økt lønn henger noe sammen med lavere sannsynlighet for lærerutskifting, og det samme gjør medlemskap i fagforening. Likevel er datagrunnlaget mangelfullt og resultatene er dermed svake.

Implikasjoner

Den systematiske kunnskapsoversikten gir en oversikt over hvilke faktorer som påvirker lærerutskifting, men på enkelte områder er det noen mangler i datagrunnlaget. Disse resultatene og grunnlaget for å generalisere dem må dermed brukes med forsiktighet. Resultatene har likevel gjennomgått en robusthetstest og kunnskapsoversikten er tydelig på hvilke resultater det kan være behov å nærme seg med forsiktighet og hvilke man kan anta er robuste.

Ved bruk av det oppdaterte konseptuelle rammeverket og metaanalyser har den systematiske kunnskapsoversikten funnet oppdaterte resultater som står i kontrast med tidligere funn, samt resultert i nye funn som gir en forbedret forståelse av fenomenet lærerutskifting. Endringer i forskningsresultater over tid peker på spørsmål for fremtidig forskning om å undersøke hvordan endret økonomisk aktivitet og sosiale forventninger har påvirket lærerutskifting. Personlige faktorer er fremdeles viktige for å forklare lærerutskifting. Demografiske trender peker i retning av at for å rekruttere og beholde lærere av høy kvalitet bør det fokuseres på å være konkurransedyktig i forhold til andre jobber lærerne er kvalifiserte til. Resultatene fra kunnskapsoversikten peker i retning av at å øke lærerlønninger kan være føre til at flere velger å bli i yrket og på skolen. Bonus for å bli ved samme arbeidsplass og lønn for måloppnåelse har vært og er et omdiskutert tema, men denne kunnskapsoversikten viser at lærere kan være mer positivt innstilt til disse virkemidlene enn tidligere antatt. Likevel varierer strukturen for denne typen bonuser og krever videre studier. Forfatterne anbefaler likevel at det fokuseres på denne formen for belønningsintensiver.